

63791

Zu haben bei

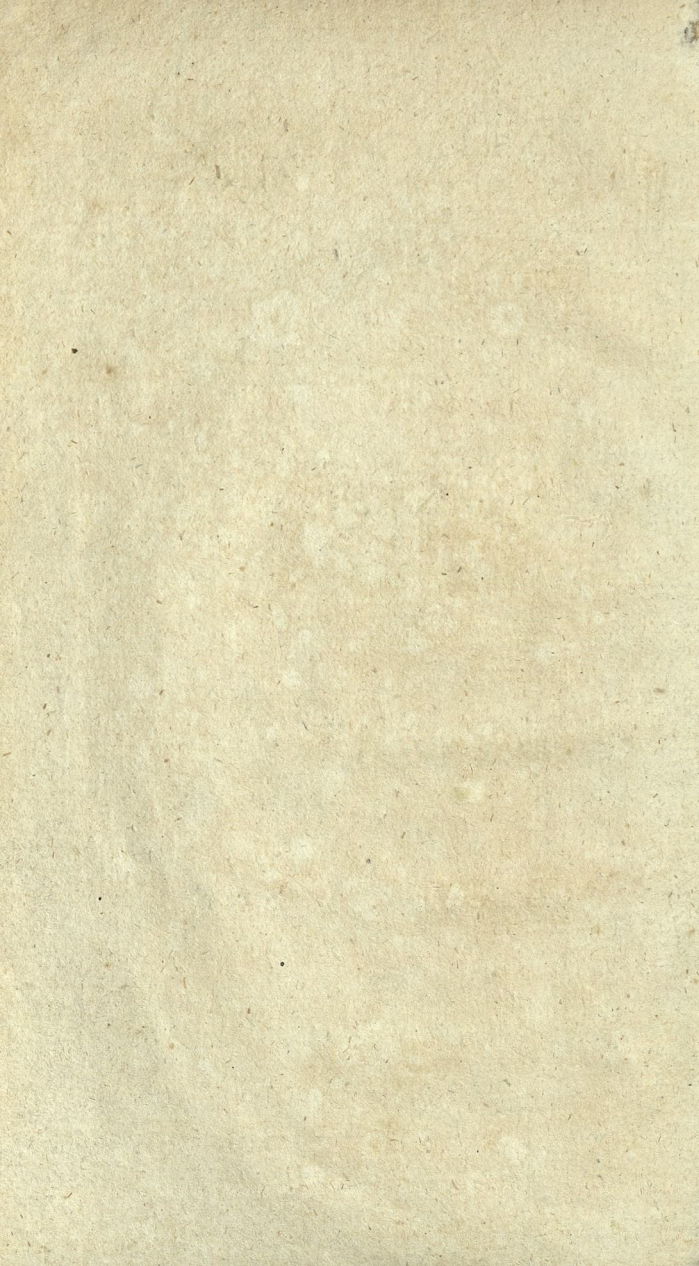
J. Giontini in Laibach

am Hauptplatz im Aichholzer'schen

Hause Nr. 237.

Handwritten signature or initials

2

ABECEDNICA

za

SLOVENSKE UČENCE

na

DEŽELI.

Za I. leto.

Spisal **Gregor Somer** učitelj.

J. Dolenc

V' ZELOVCI

Natisnil ino na prodaj ima Janez Leon.

1849.

ARBEIDSMAN

63791

NR

SLOVENSKE UČENICE

NR

DEKRETI

[Faint signature]

No. 10

Special Collection

[Faint signature]

00730030

Notulje in pregledni listi

1910

I. Stopnja do čerk.

§. 1.

Samoglasnice.

a e i o u.

§. 2.

Tihnice.

- a) Ustničke: b, f, p, m, v;
 - b) Jezične: d, t, l, n, r;
 - c) Zobne: s, š, z, ž, c, č;
 - d) Gerlovne: g, h, k, (j.)
-

a, b, c, č, d, e, f, g, h,
i, j, k, l, m, n, o, p, r,
s, š, t, u, v, z, ž.

II. Stopnja.

Posamezne tihnice pred glasnici.

§. 1.

b, f, p, m, v.

b -, ba, be, bi, bo, bu,
bu, bo, bi, be, ba,

f -, fe, fi, fa, fo, fu,
fu, fo, fa, fi, fe,

p -, pi, pu, po, pa, pe,
pe, pa, po, pu, pi,

m -, mo, me, ma, mu, mo,
mo, mu, ma, mi, me,

v -, vu, vi, vo, ve, va,
va, ve, vo, vi, vu.

§. 2.

d, t, l, n, r.

d -, da, de, di, do, du,
du, do, di, de, da,

t -, te, ti, ta, to, tu,
tu, to, ta, te, ti,

l -, li, le, la, lo, lu,
 lu, lo, la, li, le,
 n -, no, ne, nu, ni, na,
 na, ni, nu, ne, no,
 r -, ru, re, ro, ri, ra,
 ra, ri, ro, re, ru

§. 3.

s, š, z, ž, c, č.

s -, sa, se, si, so, su,
 su, so, si, se, sa,
 š -, še, šu, ši, ša, šo,
 šo, ša, ši, šu, še,
 z -, zi, za, ze, zu, zo,
 zo, zu, ze, za, zi,
 ž -, žo, ža, ži, že, žu,
 žu, že, ži, ža, žo,
 c -, cu, ce, co, ci, ca,
 ca, ci, co, ce, cu,
 č -, ča, če, či, čo, ču,
 ču, čo, či, če, ča,

§. 4.

g, h, k, j.

g -, ga, ge, gi, go, gu,
 gu, go, ga, gi, ge,

h -, he, ha, hu, hi, ho,
 ho, hi, hu, ha, he,
 k -, ki, ko, ke, ku, ka,
 ka, ku, ke, ko, ki,
 j -, jo, ju, ja, ji, je,
 je, ji, ja, ju, jo.

III. Stopnja.

Posamezne tihnice za glasniciami.

§. 1.

- b, ab, eb, ib, ob, ub,
 ub, ob, ib, eb, ab,
- f, ef, if, af, of, of,
 uf, of, af, if, ef,
- p, ip, up, ep, op, ap,
 ap, op, ep, up, ip,
- m, om, im, um, am, em,
 em, am, um, im, om,
- v, uv, ev, av, ov, iv,
 iv, ov, av, ev, uv.

§. 2.

- d, ad, ed, id, od, ud,
 ud, od, id, ed, ad,

- t, et, it, ut, ot, at,
at, ot, ut, it, et,
- l, il, el, al, ol, ul,
ul, ol, al, el, il,
- n, on, en, an, in, un,
un, in, an, en, on,
- r, ur, ir, ar, or, er,
er, or, ar, ir, ur,

§. 3.

- s, as, es, is, os, us,
us, os, is, es, as,
- š, eš, aš, iš, oš, uš,
uš, oš, iš, aš, eš,
- z, iz, oz, uz, az, ez,
ez, az, uz, oz, iz,
- ž, ož, ež, už, iž, až,
až, iž, už, ež, ož,
- c, ac, ec, ic, oc, uc,
uc, oc, ic, ec, ac,
- č, eč, uč, ač, ič, eč,
eč, ič, ač, uč, eč.

§. 4.

- g, ag, eg, ig, og, ug,
ug, og, ig, eg, ag,
- h, eh, ih, ah, oh, uh,

uh, oh, ah, ih, eh,
 - k, ik, uk, ek, ak, ok,
 ok, ak, ek, uk, ik,
 - j, oj, aj, uj, ej, ij.
 ij, ej, uj, aj, oj.

IV. Stopnja.

Tihnici pred glasnico.

§. 1.

em -, emi, emu, eme, emo, ema,
 eme, emi, emu, ema, emo,
 ev -, evi, evu, eve, evo, eva,
 eve, evi, evo, eva, evu
 čl -, čli, člu, čle, člo, čla,
 čle, čli, čla, člu, člo,
 čm -, čmi, čmu, čme, čmo, čma,
 čma, čmo, čme, čmu, čmi,
 čr -, čri, čru, čre, čro, čra,
 čra, čro, čre, čru, čri,
 čv -, čvi, čvu, čve, čvo, čva,
 čve, čvi, čva, čvo, čvu.

§. 2.

mj -, mji, mju, mje, mjo, mja,
 mja, mjo, mje, mju, mji,

ml -, mli, mlü, mle, mlo, mla,
 mle, mli, mlü, mla, mlo,
 nj -, nji, nju, nje, njo, nja,
 njo, nju, nji, nje, nja,
 mn -, mno, mne, mnu, mna, mni,
 mni, mna, mnu, mne, mno,
 lj -, lja, lje, lji, ljo, lju,
 lju, ljo, lji, lje, lja.

§. 3.

rj -, rji, rju, rje, rjo, rja,
 rje, rji, rju, rja, rjo,
 sh -, shi, shu, she, sho, sha,
 sha, sho, she, shu, shi,
 sk -, sko, sku, ska, ski, ske,
 ske, ski, sku, ska, sko,
 sl -, sla, slo, slu, sle, sli,
 sli, sla, sle, slo, slu.

§. 4.

sm -, smi, smu, sme, smo, sma,
 sma, sme, smi, smo, smu,
 sn -, sne, sno, sna, snu, sni,
 sni, snu, sna, sno, sne,
 sp -, spa, spe, spi, spo, spu,
 spu, spo, spi, spe, spa,
 sr -, sre, sro, sra, sru, sri,
 sri, sru, sra, sro, sre.

§. 5.

st -, sta, ste, sti, sto, stu,
 stu, sto, sti, ste, sta,
 sv -, sva, sve, svi, svo, svu,
 svu, svo, svi, sve, sva,
 sc -, sce, sci, scu, sco, sca,
 sca, sco, scu, sci, sce,
 sč -, sča, sči, sče, sčo, sču,
 sči, sčo, sča, sče, sču.

§. 6.

šk -, ška, ške, ški, ško, šku,
 šku, ško, ški, ške, ška,
 šl -, šle, šli, šlu, šlo, šla,
 šla, šlo, šlu, šli, šle,
 šm -, šmi, šmu, šma, šme, šmi,
 šmi, šme, šma, šmu, šmo,
 šn -, šno, šni, šna, šne, šnu,
 šnu, šne, šna, šni, šno.

§. 7.

šp -, špi, špu, špe, špo, špa,
 špa, špo, špe, špu, špi,
 št -, što, štu, šta, šti, šte,
 šte, šti, šta, štu, što,
 šv -, švu, švi, šva, švo, šve,
 šve, švo, šva, švi, švu,

šć -, šća, šće, šći, ščo, šču,
šču, ščo, šći, šće, šća.

§. 8.

vb -, vbi, vba, vbu, vbe, vbo,
vbo, vbe, vbu, vba, vbi,

vd -, vda, vde, vdi, vdo, vdu,
vdu, vdo, vdi, vde, vda,

vg -, vga, vgo, vgu, vge, vgi:
vgi, vge, vgu, vgo, vga,

vj -, vje, vji, vjo, vja, vju,
vju, vja, vjo, vji, vje.

§. 9.

vk -, vki, vku, vke, vko, vka,
vka, vko, vke, vku, vki,

vl -, vle, vli, vla, vlo, vlu,
vlu, vlo, vla, vli, vle,

vm -, vma, vmo, vmu, vme, vmi,
vmi, vme, vmu, vmo, vma,

vn -, vno, vni, vna, vne, vnu,
vnu, vne, vna, vni, vno.

§. 10.

vp -, vpi, vpu, vpe, vpo, vpa,
vpa, vpo, vpe, vpu, vpi,

vr -, vre, vru, vri, vra, vro,
vro, vra, vri, vru, vre,

vs -, vsa, vso, vsu, vsi vse,
 vse, vsi, vsu, vso, vsa,
vš -, všo, všu, vša, vše, vši,
 vši, vše, vša, všu, všo,
vz -, vzu, vzi, vzo, vze, vza,
 vza, vze, vzo, vzi, vzu.

§. 11.

zb -, zbi, zbe, zba, zbo, zbu,
 zbu, zbo, zba, zbe, zbu
zd -, zdi, zdu, zdo, zda, zde,
 zde, zda, zdo, zdu, zdi,
zg -, zgi, zgu, zge, zgo, zga,
 zga, zgo, zge, zgu, zgi,
zj -, zji, zju, zje, zjo, zja,
 zja, zjo, zje, zju, zji.

§. 12.

zm -, zmi, zmu, zme, zmo, zma,
 zma, zmo, zme, zmu, zmi,
zn -, znu, zno, zna, zne, zni,
 zni, zne, zna, zno, znu,
zr -, zro, zri, zra, zru, zre,
 zre, zru, zra, zri, zro,
zv -, zvu, zve, zva, zvo, zvi,
 zvi, zve, zvo, zva, zvu.

§. 13.

žg - , žga, žge, žgi, žgo žgu,
 žgu, žgo, žga, žge, žgi,
 žl - , žla, žle, žli, žlo, žlu,
 žlu, žlo, žli, žle, žla,
 žm - , žmo, žmi, žma, žmu, žme,
 žme, žmu, žma, žmi, žmo,
 žn - , žnu, žni, žno, žne, žna,
 žna, žne, žni, žno, žnu,
 žr - , žre, žra, žru, žro, žri,
 žru, žro, žra, žri, žre,
 žv - , žva, žve, žvi, žvo, žvu,
 žvu, žvo, žve, žva.

§. 14.

bl - , bli, blu, blo, bla, ble,
 ble, bla, blo, blu, bli,
 br - , bra, bre, bri, bro, bru,
 bru, bro, bri, bre, bra,
 bč - , bče, bči, bča, bčo, bču,
 bču, bčo, bči, bče, bča.

§. 15.

dj - , dja, dje, dji, djo, dju,
 dju, djo, dji, dje, dja,
 dl - , dle, dla, dli, dlu, dlo,
 dlo, dlu, dli, dla, dle,

dn -, dni, dnu, dno, dne, dna,
 dna, dne, dni, dno, dnu,
 dr -, dru, dro, dre, dra, dre,
 dre, dri, dra, dro, dru,
 dv -, dve, dvu, dvi, dva, dvo,
 dvo, dvi, dva, dvu, dve.

§. 16.

hl -, hli, hlu, hle, hla, hlo,
 hlo, hla, hle, hlu, hli,
 hm -, hmu, hme, hma, hmi, hmo,
 hmo, hmi, hma, hme, hmu,
 hr -, hra, hre, hri, hro, hru,
 hru, hro, hri, hre, hra,
 hv -, hvu, hvi, hvo, hve, hva,
 hva, hve, hvo, hvi, hvu,
 hč - hča, hče, hči, hčo, hču,
 hču, hči, hča, hčo, hče.

§. 17.

kd -, kdi, kdo, kda, kde, kdu,
 kdu, kdo, kde, kdi, kda,
 kl -, kla, kle, kli, klo, klu,
 klu, klo, kli, kle, kla,
 km -, kmi, kmu, kmo, kma, kme,
 kmu, kmo, kmi, kme, kma,

kn -, kna, kne, kni, kno, knu,
 knu, kno, kni, kne, kna,
 kr -, kri, kru, kre, kra, kro,
 kro, kra, kre, kru, kri,
 kv -, kvi, kvu, kvo, kva, kve,
 kve, kvi, kva, kvo, kvu.

§. 18.

gd -, gdi, gdu, gda, gdo, gdo,
 gdu, gda, gdo, gdu, gde,
 gl -, gla, gle, gli, glo, glu,
 glu, glo, gla, gle, gli,
 gm -, gmi, gmu, gma, gmi, gme,
 gme, gmi, gma, gmu, gmi,
 gn -, gna, gne, gni, gno, gnu,
 gnu, gno, gni, gne, gna,
 gr -, gru, gri, gro, gra, gre,
 gre, gra, gro, gri, gru,
 gv -, gvi, gva, gvo, gve, gvü,
 gvü, gve, gvo, gva, gvi.

§. 19.

pl -, pla, pli, plu, plo, ple,
 ple, plo, plu, pli, pla,
 pr -, pra, pre, pri, pro, pru,
 pru, pro, pri, pre, pra,
 ps -, psi, psu, psa, pse, pso,

pso, pse, psa, psu, psi,
 pš -, pšu, pši, pše, pša, pšo,
 pšo, pša, pše, pši, pšu,
 pt -, pti, pto, pta, ptu, pte,
 pte, ptu, pto, pti, pta.

§. 20.

fl -, fla, fle, fli, flo, flu,
 flu, flo, fli, fle, fla,
 fr -, fra, fre, fri, fro, fru,
 fru, fro, fri, fre, fra.

V. Stopnja.

1. Po tri tihnice pred glasnico.

§. 1.

mkt -, mkta, mkto, mktu,
 mkte, mkti, mkta,
 shr -, shra, shro, shru,
 shre, shri, shra,
 skl -, skla, sklo, sklu,
 skle, skli, skla,
 skr -, skra, skro, skru,
 skre, skri, skra,

spl -, spla, splo, splu,
 sple, spli, spla,
 spr -, spra, spro, spru,
 spre, spri, spra,
 str -, stra, stro, stru,
 stre, stri, stra,
 stv -, stva, stvo, stvu,
 stve, stvi, stva.

§. 2.

škr -, škra, škro, škru,
 škre, škri, škra,
 štr -, štra, štro, štru,
 štre, štri, štra.

§. 3.

vdj -, vdja, vdjo, vdju,
 vdje, vdji, vdja,
 vdr -, vdra, vdoro, vdru,
 vdre, vdri, vdra,
 vgl -, vgla, vglo, vglu,
 vgle, vgli, vgla,
 vgn -, vgna, vgno, vgnu,
 vgne, vgni, vgna,
 vgr -, vgra, vgro, vgru,
 vgre, vgri, vgra,

vhl -, vhla, vhlo, vhlu,
 vhle, vhli, vhla,
 vkl -, vkla, vklo, vklu,
 vkle, vkli, vkla,
 vkr -, vkra, vkro, vkru,
 vkre, vkri, vkra,

§. 4.

vpr -, vpra, vpro, vpru,
 vpre, vpri, vpra,
 vsk -, vska, vsko, vsku,
 vske, vski, vska,
 vsl -, vsla, vslo, vslu,
 vsle, vsli, vsla,
 vsm -, vsma, vsmo, vsmu,
 vsme, vsmi, vsma,
 vsn -, vsna, vsno, vsnu,
 vsne, vsni, vsna,
 vst -, vsta, vsto, vstu,
 vste, vsti, vsta,
 vsv -, vsva, vsvo, vsvu,
 vsve, vsvi, vsva.

§. 5.

všě -, všěa, všěo, všěu,
 všěe, všěi, všěa,

vzd -, vzda, vzdo, vzdu,
 vzde, vzdi, vzda,
 vzr -, vzra, vzro, vzru,
 vzre, vzri, vzra.

§. 6.

zdr -, zdra, zdro, zdru,
 zdre, zdri, zdra,
 zgl -, zgla, zglo, zglo,
 zgle, zgli, zgla,
 zgn -, zgna, zgno, zgnu,
 zgne, zgni, zgna,
 zgr -, zgra, zgro, zgru,
 zgre, zgri, zgra,
 zlj -, zlja, zljo, zlju,
 zlje, zljı, zlja,
 zrj -, zrja, zrjo, zrju,
 zrje, zrji, zrja,
 zvr -, zvra, vzro, zvrı,
 zvre, zvri, zvra.

§. 7.

klj -, klja, kljo, klju,
 klje, klji, klja,
 knj -, knja, knjı, knjı,
 knje, knji, knja,

VI. Stopnja.

Po štiri tihnice pred glasnico.

§. 1.

sklj -, sklja, skljo, sklju,
 sklje, sklji, sklja,
 vskl -, vskla, vsklo, vsklu,
 vskle, vskli, vskla,
 vsnj -, vsnja, vsnjo, vsnju,
 vsnje, vsnji, vsnja,
 vstr -, vstra, vstro, vstru,
 vstre, vstri, vstra,
 vstv -, vstva, vstvo, vstvu,
 vstve, vstvi, vstva,
 vštr -, vštra, vštro, vštru,
 vštre, vštri, vštra,
 zgnj -, zgnja, zgnjo, zgnju,
 zgnje, zgnji, zgnja.

VII. Stopnja.

Tihnici za glasnico.

§. 1.

- rk, ark, erk, irk, ork, urk,
urk, ork, irk, erk, ark,
- lc, alc, elc, ilc, olc, ulc,
ulc, olc, ilc, elc, alc,
- st, ast, est, ist, ost, ust,
ust, ost, ist, est, ast,
- rb, arb, erb, irb, orb, urb,
urb, orb, irb, erb, arb,
- sk, ask, esk, isk, osk, usk,
usk, osk, isk, esk, ask,
- nj, anj, enj, inj, onj, unj,
unj, onj, inj, enj, anj,
- rm, arm, erm, irm, orm, urm,
urm, orm, irm, erm, arm.

VIII. Stopnja.

Glasnice z' znamenkami.

§. 1.

á, é, í, ó, ú; ô
à, è, ì, ò, ù; ê, é.

§. 2.

bá, cé, čí, dó, fú, fô,
bà, cè, čì, dò, fù, fè, dé.

§. 3.

há, jé, kí, ló, mú, nô,
hà, jè, kì, lò, mù, nê, né.

§. 4.

pá, ré, sí, šó, tú, vò,
pà, rè, sì, šò, tù, vè, vé.

§. 5.

zá, zé, zí, zó, zú, zô,
žà, žè, žì, žò, žù, žê, žé.

IX. Stopnja.

Tihnice pred ino za glasnico.

§. 1.

bas, bes, bis, bos, bus,
 brah, breh, brih, broh, bruh,
 bran, bren, brin, bron, brun,
 bras, bres, bris, bros, brus.

§. 2.

drav, drev, driv, drov, druv,
 dvar, dver, dvir, dvor, dvur,
 glan, glen, glin, glon, glun,
 graš, greš, griš, groš, gruš.

§. 3.

klap, klep, klip, klop, klup,
 krag, kreg, krig, krog, krug,
 mak, mek, mik, mok, muk,
 mur, mer, mar, mir, mor,
 miž, mož, mež, maž, muž.

§. 4.

nav, nev, niv, nov, nuv,
 past, pest, pist, post, pust,

praš, preš, priš, proš, pruš,
 sum, som, sam, sem!, sim,
 slah, sleg, slik, slog, suš,
 vbat, vdret, vginj, vlom, vuh.

§. 5.

emi, evi, čli, čmi, čri, čvi,
 mje, mle, nje, mne, lje, rje,
 shu, sku, slu, smu, snu, spu,
 sro, sto, svo, sco, sčo, ško, šlo,
 šma, šna, šra, špa, šta, šva, šča.

§. 6.

vbo, vdo, vjo, vko, vlo, vma,
 vna, vpa, vra, vsa, vša,
 vza, zba, zda, zga, zja,
 zme, zne, zre, zve, zge, žle,
 žmo, žno, žro, žvo, blo, bro, bče,
 dji, dli, dni, dri, dvi, hlu,
 hmu, hru, hvu, hči, hče.

§. 7.

kda, kla, kma, kna, kra,
 kva, gde, gle, gme, gne, gre,
 gve, pli, pri, psi, pši, pti,
 fli, fro, dro, gru, slo, stu, smo.

§. 8.

mkta, shra, skla, skra, spla,
 spra, stra, stva, škra, štra,
 vdja, vdra, vgla, vgna, vgri,
 vhli, vkli, vkro, vpre, vsko,
 všlu, vsmi, vsne, vsta, vsvo,
 všči, vzdi, vzre, zdra, zglo,
 zgnu, zgri, zlja, zrja, zvre,
 klju, knjo.

§. 9.

sklja, vskli, všnja, vstra,
 vstva, vštri, zgnja, vspre.

§. 10.

ark, elc, alc, ast, ost, ust, erb,
 usk, onj, arm, ev, an, ar, ur, on,
 anj, ad, at, išč, ah, uh, aj, ej.

X. Stopnja do besed.

Enozložnice.

§. 1.

bér, bob, bór, brin, brun,
 dar, dnó, dób, dúh, dvor,

gnús, grah, grom, hram,
 hlèb, hči, il, jùg, kri,
 klét, kmét, knéz, kòš, kóv, králj,
 laž, gréz, lím, dlán, gnát, gôs, gôž,
 jéd, kád, kál, klóp, kóst, lást, lúč,
 mást, mèd, miš, mlát, mlév, móč,
 mrav, nit, nóč, nož, ós, past, péč,
 péd, pést, réč, slast, smét, sól, stran,
 róg, sôd, ród, brat, prag, práh.

§. 2.

méh, gréh, hlév, krés, lés,
 bléd, snég, svét, lép, vék,
 cvét, réč, séd (siv), slép, bél,
 lév, lén, dél, srén, zmés, vém,
 vész, vé, smém, směš, smé, dém,
 děš, dé, brég, strél.

§. 3.

verh, sverž, smert, kert.
 kerč, perst, rež, terd, terg,
 tern, dern, čern, pert, gerd,
 sterd, skerb, stern, verv,
 žerd, serd, terst, sterm, stern,
 sterž, germ.

§. 4.

Dvazložnice.

kò - sa, kô - ža, kò - za, kó - der,
 o - genj, ki - la, ko - lo, kú - na,
 ká - men, ké - pa, hí - ša, gò - ra,
 čá - ra, če - lo, šá - ra, šé - ma, šô -
 ja, sí - la, se - no, só - va, žé - na,
 žì - ma, žá - ba, zí - ma, té - ta, te -
 lo, té - me, plé - me, sé - me, vré -
 me, slé - me, i - mé, pé - ta, ki -
 ta, mé - ta, rú - ta, zmô - ta, sró -
 ta, rá - ma, slá - ma, zi - ma, trú -
 ma, o - ko, dú - ša, su - ša, nó - ša,
 pá - ša, ká - ša, hi - ša, vi - ša, kô -
 ža, lú - ža, grí - ža, strá - ža, prá -
 ža, mré - ža, ví - ža, grá - ja, pré -
 ja, ré - ja, sé - ja, klá - ja, ri - ja,
 dvo - ják.

§. 5.

der - ma, skor - ja, gruš - ka, ger -
 lo, dón - da, dár - da, ger - ba, hel -
 ce, hlim - ba, jaj - ce, jan - ka, jer -
 bas, jet - nik, kám - ba, ker - ma,
 lad - ja, mar - ša, med - ved, mer -
 lič, mer - va, zdrav - je, tár - ča.

§. 6.

ka - nja, oj - sterc, svi - nja, ve - slo, dlá - sna, bra - zda, drú - mla, dé - blo, gú - mno, i - gla, i - skra, jé - dro, jé - čmen, lé - glo, mé - gla, mé - zdra (mihtar), pó - kla, já - strob, ja - gne, to - žljiv, spá - nje, ú - sta, bóž - stvo.

§. 7.

Sostavljenice.

tri - nog, ča so - pis, sá mo - rog, sa mo - stan, ra do - vé den, ma lo - pri den, ter do - vrá ten, mi lo - dár, meh ko - ser - čen.

§. 8.

Trizložnice s prednicami.

iz - dá - ja, do - stá - vek, dol - sé - sti, med - óč - je, na - prá - va, nad - ló - ga, ne - sná - ga, ob - roč - nik, od - ré - ka, o - grá - da, per - ló - žnost, po - hvá - la, pod - vé - za, pre - blé - ka, pred - hiš - je, pred -

pe - kel, pri - slúž - ba, raz - sód -
nik, spod - ní - na, za - gláv - je.

§. 9.

Večzložnice s končnicami.

ču - váj, po - mó - glej, kme - tí - ja,
ro - kav, cér - kov, dó - bra - va,
slo - vo, ger - móv - je, grú - ščev -
je, so - čí - vo, druž - ba, sve - tló -
ba, po - vé - smo, gra - ján, hlap -
čón, be - gún, trá - ven, jú - ži - na,
go - spo - dí - nja, zer - ká - lo, pla -
čí - lo, gó - slar, mrá - mór, di - húr,
pa - stír, ža - bú - ra, sú - šmad, o -
sát, ži - vot, sra - mò - ta, ko - šú -
ta, pé - nez, per - ká - zen, bo - lé -
zen, ží - vež, po - šást, ce - sár -
stvo, sta - rost, če - ljust, go - spó -
ska, ko - pí - šče, ré - pni - ca, po -
da - jáč, pi - já - ča, dru - zín - če,
vla - čú - ga, po - te - púh, zve - ri -
njak, go - lób - jek, do - bí - ček,
stvár - nik, e - nój - ka, mlá - deč.

§. 10.

do - i - ti, na - i - mek, na - o - rá -
ti, na - u - čí - ti, ne - e - dnák, ne -

iz - ré - čen, ne - iz - bri - sljív, ne -
od - pu - stljív, ne - u - čljív, po - i -
ská - ti, po - óstri - ti, pre - i - ti,
pre - o - bú - ti, za - i - mé.

§. 11.

Štirizložnice.

bo - le - hlji - vost, po - to - lá - žnost,
ne - hva - lé - žnost, po - pól - no -
most, jé - ter - ni - ca, pre - má - ga -
nje, do - bro - tlji - vost, da - ro - vá -
nje, go - vór - je - nje, me - cé - snov -
je, čer - ní - čev - je.

§. 12.

Petzložnice.

pre - go - vo - ri - ti, go - spo - dá -
ri - ti, po - sve - čo - vá - ti, po - ter -
pe - žljí - vost, ve - se - ljo - vá - ti,
i - me - no - vá - ti, po - to - la - žljí -
vost, pre - ro - ko - vá - ti, o - zna -
no - vá - ti, do - per - ná - ša - ti, po -
ško - do - vá - ti, po - sme - ho - vá -
ti, pri - za - dé - va - nje, o - po - ná -
ša - nje.

XI. Stopnja.

Reči, ki jih je imenovati učencam nar prej potrebno.

§. 1.

Hišne naprave.

o mār, pre dél ni ca, skrinja, mi za, stól, na sló než, sé dež, zer ká lo, pó stelj, bla zí na, bri sáv ka, podgláv nik, o dé ja, rjú ha, svéč nik, vse ká lo, své ča, šét, i gla, glávnik, ključ, klju čáv ni ca, pó zed, kle sá lo, lo pá ta, ví le, pi nóv ca, lonc (pisker), ku háv ni ca, mé tla, ži vež, vóz, o rá lo, brá na, sód je, dé ža, vod njak, mléč njak, žličnjak, sól njak, skléd njak, ré pičnjak, stérd njak, verč, rôč ka i. t. d.

§. 2.

Kako se zovéjo reči, ki jih v učivnici vidimo?

ó kno, dú ri, péč, sté na, klo pí, lé ca, sto li, tá bla, pod stáj, bú-

kve, tá blí ca, ri sál ce, tla, strop,
o tro ci, déč ki, de klí ce, u če nik,
u čén ci, ši bre, sté klo, ré ma, o-
kó vi, za pá hi, klju čáv ni ca i. t. d.

§. 3.

Oblačila.

o blé ka, sú knja, hlá če, brez ro-
káv nik (telovnik), sráj ca (čikel),
rú ta, hláč nik, no ga ví ce, čré velj,
ško rin ce (či žme), o pán ki, kló-
buk, ro ka ví ca, plájš, za pénj ce,
per stan, per pás nik, za vé za, vu-
hán ce, jo pa, jo pič, kó žuh, cò-
kle i. t. d.

§. 4.

Jedila ino pijače.

ko sí lo, o béd va, jú ži na, ma la
jú žina, ve čér ja, po lív ka, žú pa,
zé lje, ja gnjé ti na, te lé ti na, syi-
nji na, div jí na, pe čén ka, žgán ki,
grah, ja glí cí (ká ša), trí pa, môč-
nik, kíp njen ki, kruh, cvert je,
prá ža, cmô ki, klo bá se, ví no,

vô da, pi vo (ol), ko tlo vec, žgá-
nje, slí vo vec, bré zo vec, brí no-
vec, ko rú no vec, klô čni ca, ko-
rit njak, pa tó ki, méd, zméd ki,
mlé ko, si rát ka, žít no vec i. t. d.

§. 5

Sadje.

grúš ka, já bel ko, čré šnja, vi šnja,
slí va, brésk va, o réh, já go da,
léš nik, dí nja, ter nó lica, čer ní-
ca, o stró žni ca, ma li na, tép ka,
rjáv ka, ví ni ca, je sén ka, ze lén-
ka, mo žáne gar, pú ter ni ca, slad-
kór ni ca i. t. d.

§. 6.

Pomizje.

nôž, ví li ce, ž lí ca, čá ši ca, o bri-
sá lo, po stre ží lo, sól njak, ko-
záre (glaž), ste kle ní ca, o króž-
nik (talir), sklé da, to rí lo, krú-
šni ca, i. t. d.

§. 7.

Telesni deli.

te ló, ži vot, trú plo, glá va, lás,
 té me, če lo, ob liě je, ó ber vi,
 o ko, ser klo, jé drice, tre páv ni-
 ca, sém ci (véjice), sen ce, vu ho,
 vu hi ce, za tiv nik, lí ce, nós, no-
 sní ce, ú sta, zo bi, jé zik, ne bo,
 skrá nja, kôt ni ki, ger lo, úst ni-
 ce, če ljúst, brá da, vrát, plé ča,
 rá ma, rô ka, lô ket, pést, dlán,
 perst, pálc, ka zá vec, sre dí nec,
 zla ti nec, ma zí nec, ko lé nec, nó-
 het, na rôč je, per si, tré buh, že-
 lô dec, plú ča, jé tra, sle zé na,
 ser ce, ži la, krí, mé so, kóst, grôd
 (rebro), čré va, kvok (bedro),
 stég no, ko lé no, mé ča, pé ta, nô-
 ga, pod plat i. t. d.

§. 8.

Kdo si je v kernym rodu?

stár ši, óce, má ti, dě dej, bá bi-
 ca, sin, hěi, brat, sé stra, stric,

strina, vúj na, vnúk, bra trá nec,
bra trán či nja, svak, svá ki nja,
tast, tá sta, zét, ze ti nja, môž, žé-
na, pá sto rik, pá stor ka, ó čim,
má čo ha, ne príst nik, ne príst ni-
ca i. t. d.

§. 9.

Stanovi.

de tin stvo, o' trok, mla dost, mla-
dénč, de viš tvo, di ví ca, dé čik,
de klí ca, sé rec, go spód, go spá,
slú ga, pó sel, slu žéb nik, dé kla,
hí šni ca, go spo di nja, hmét, kmé
ti nja, vo ják, vréd nik, knéz, vój-
vo da, králj, cesár, be ráč, va rív-
ka (kuharca), vert nar, pe rí ca,
kú pec, u mèt nik, búk var, sre-
brar, zlá tar, me sár, ker čmár, ší-
var, (šivec), črév ljar, nó ga ví-
čar, mlí nar, mí zar, kljú čar, ko-
váč, ri beč, stró jar, sté klar, vo
glar, tká vec, ko žú har, púš kar,
dim ni kar, ko lár, zí dar, te sár,
pá sár i. t. d.

§. 10.

Cesa je k pisanju potrebno?
 pi sár ni ce, čer níl nja ka, čer ní-
 la (tinte), pa pí r ja (artije), iz bri-
 sá la, pe ro réz ca, pé ska, pé seč-
 nja ka, vó ska, pe čát ni ka, čer ti-
 la (lanir ja) gla díl ca, svině ni ka
 (plajštre), i. t. d.

§. 11.

Živali.

1. do jiv ni ce: mrač nik, na to pir,
 jěž, šta kór, kert, méd ved, já-
 zbec, smer dúh (lásica), di húr,
 kú na, vi dra, pes, vólk, le si ca,
 máč ka, lé ve ri ca, pólh, miš, pod-
 gá na, zajc, prá sec, konj, ó sel,
 jé len, ser nak, kò za, ov ca, vol,
 dám jek;

2. pti ce: já strob, skó lič, ó rel,
 po stój na, skô pec, ká čar, káj na,
 só va, dró zeg, kós, ko bi lar, pé-
 ni ca, ster žek (pavčeč), pliska,
 šker jánc (cipa), lá stov ca, si ni-

ca, ster nád, vrá bec, šin ko vec,
lí sec, ko no plí ši ca, dlésk, berst-
ník, krúm pež, vrán, srá ka, šô-
ga, plé zovc, o dáp, žól na, dé-
tal, kú ko vi ca, kú ra, je réb, pre-
pe líca, go lób, žér jav, sló ka
(kornprat), gôs, rá ca i. t. d.

3. go lá zen: skor já ča, sklédni-
ca, á šar ca, sle píř, ká ča, gád,
žá ba, véj nik, krô ta, ma ča rád,
mo ča rí la i. t. d.

4. ri be: ó streš, karp, mré na,
grún delc, kár poč, klen, smer keš,
šú ka, sóm, pó sterv, li pan, o gúr,
ké ča, piš kúr i. t. d.

5. la zní na: vúš, bólha, mól, klòp,
pá jek, rak, bú ža, me túlj, ste ní-
ca, kó njič (kobilica), már ša, káč-
ji pa stir, bčé la, čmél, ósa, ser-
šen, mráv lja, ko már, mù ha, o-
bád i. t. d.

6. čer vi: červ, pi já vi ca, pólž,
o stri ga, glí sta, i kra (stroge),
i. t. d.

§. 12.

Kaj se po svetu vidi?

1. zé mlja: rav ni ne, do lí ne, po-
lje, ver ti, njí ve, tráv ni ki, le si,
gó j zdi, ra stlí ce, cve ti ce, tra ve,
ži ta, ger móv je, drev je, bré gi,
gri či, hóm ci, ster mí ne, pre pá-
di, brez dni, ká me nje, ská le,
gô re, sné gov ci i. t. d.

2. voda: vrél ci, po tó ki, ré ke,
lú že, rí b ni ki, jé ze ra, mór je
i. t. d.

3. pre bi va lí ša: bá j ti ce, hi še,
gra di, po slo pi, ve si, ter gi, mé-
sta.

4. ne bo: mé senc, da ní ca, zve-
čer ni ca, són ce, zvé zde i. t. d.

XII. Stopnja

do velikih čerk, stavkov in ločnic,

§. 1.

Velike čerke.

**A, B, C, Č, D, E, F, G, H, I, J,
K, L, M, N, O, P, R, S, Š, T,
U, V, Z, Ž.**

§. 2.

Lastne imena.

**A zi ja, Běl grad, Bo rón lje, Drá-
va, Dú nej (Beč), Ev ró pa, Fran-
cóz sko, Ga lí ci ja, Go rí ca, Grá-
dec, Hro va tí ja, I li ri ja, I tá li-
ja, Je rú za lem, Ko čé var, Krá-
ka va, Lju bljá na, Lón don, Mo-
rá vi ja, Mi lá na, Ná ca ret, Pa-
riž, Prá ga, Ra ku šá ni ja, Rim,
Sa va, Sa ma ri ja, Spa ni ja, Šta-**

jer sko, Za greb, Za bni ca, Terst,
Ul ma, Vel kó vec, Ve néd ke,
Ce ló vec, Cá ri grad, Céh.

§. 3.

Goli stavki. (Vaja pike.)

Bóg je večén. Človek je pameten.
Oblačilo je čedno. Zemlja je o-
króglá. Sonce je večí od zemlje.
Luna je bliže od sonca. Svét je
velik. Studenec je globok. Zajc
je boječ. Konj je plašen. Hlapec
je zvést. Žito je čisto. Vést je
čista. Sirota je nesrečna. Učénc je
pokóren. Moj brat je ožénjen.
Tvoja se stra je omóžena. Telo
vmerje; duša žíví. Césta je široka;
stézda je vòska. Mléko je sladko;
zdravilo je brídsko. Po zimi je mer-
zlo; po letu je gorko. Góra je viso-
ka; hómec je nizek. Vojak je ser-
čen. Cesár so dobrotljivi. Starši
so skerbljivi.

§. 4.

Otrok se jóka, spi, igrá, léta. Pro-
šnik prósi. Zidar zida. Šivar šiva.

Tkavec tká. Kmet je vsim stanovan koristen. Kmet vózi gnoj, gnojí, órje, séje, láči, ženje, séče i. t. d.

Učenc se uči, bére, piše, šteje, račúni, odgovárja i. t. d.

Dekla poprávlja, postélja, nastélja, néti, varí, pométa, napravljja kermo, kida gnoj, kermi živino, préde, pére, trébi, grábi, plé, ženje i. t. d.

Mlatiči mlátijo pšenico, rež, óves, járico, grah, léčo i. t. d.

Mesár kóle ovce, koze, vole, krave, svinje, prásce i. t. d.

Déžar naréja déže (tunje) vedra, kadi, čebre, pičale, črepála i. t. d.

Mizar naredi mize, stole, postelje, omarje, skrinje i. t. d.

Kolár stori voze, gáre, kočije, saní, orála, bráne, léstvice i. t. d.

§. 5.

Medved mer mrá. Volk túli. Lesica lája. Prásec krúli. Konj rzá. Mačka mévka. Petélin póje. Kúra

koko dáška. Gos žlobudrá. Golob gorgotá. Vran krôka. Lastevica žvergoli. Krota reglá. Ovca beketá. Bčéle bučijo. Mlin ropotá. Potok šumi. Topovi germijo. Pes gerči. Kvokla kliče vkup, vkup. Krave in voli múkajo. Ribe so mútaste. Jarica darkla. Pes lája, kadar ptujec v hišo príde; on tuli, rjovi ali cvili, kadar ga tepeš in gerči, kadar kdor mémo njega gre. Lés poka. Duri verkúlijo. Krošnja škriple. Zvone cengetá. Otroci govorijo, (márnovajo, kramljájo, gučijo) se besedújejo, kvántajo, vpijejo, šeptájo, kričijo, pójejo, se jókajo, se smejó, žvížgajo, kihajo, zéhajo, dernjóhajo, káslejo i. t. d.

§. 6.

Violica je cvetlica. Roža je tudi cvetlica. Praprot ni cvetica. Vjolica, róža in praprot so rastlice. Želézo je rúda. Zlato je túdi ruda. Kámenje ni ruda. Orlaž je denár, dvoják tudi. Kúna je zvér. Bik je živina. Kokoš je ptica. Kača je

golázen. Posterva je riba. Búža je laznina. Pijávica je červ. Kúna, bik, kokóš, káča, pósterva, búža in pijávica so živali. Pivo je pijáča, vino túdi. Ocet (kiselec) ni pijáča. Vsaka ptica je žival; ali vsaka žival ni ptica. Vsako drevo je rastlina; ali vsaka rastlina ni drevó.

§. 7.

Vran je čern. Labud je bél. Péni-ca je siva. Kobilar je rumen. Lesica je rijáva. Détal je zelen. Módriš je moder (plav).

§. 8. (§. 11. v 11. stopnji.)

1. Dojnice majo rudečo, gorko kri, štiri noge, z dlako obrášeno kožo in svojo mlajino na persih dojé.

2. Ptice májo tudi rudéčo, gorko kri, dvé nogi, dve habi, so s per-jam odéto in jajca nesó.

3. Golázen je gola, ali pa ma bra-devíce, luskíne ino sčíte po sebi; veči del teh žival ma štiri, le malo jih ma koj dve nogi in nekte-re jih nemajo nobene; hódijo, skákajo;

večidel pa lázijo; majo rudečo merzlo kri in tudi jajca nésejo; kér so gole jih zato golazen imenujejo; živijo na suhom in v vodi.

§. 9.

Izobraženi stavki.

Mlado déte mirno ino sladko spi. — Zlato sončice krasno iz haja. — Pokoren in priden učenc pametno odgovarja. — Rudečo lice terdno zdravje na znanje daje. — Snažne oblačila vmáz telésu vzémejo — Serčen voják prelija svojo drágo kri za domovino. — Hitro je minulo nežne mladósti zlato vréme (čas). — Stára naváda, želézna srájca. — Vbóžec je v slámnasti bájtici srečnejši od bogátca v krasnim poslópju.

§. 10.

Zima.

Po zimi je merzlo, sonce ne séje več gorko. Snég pada, sneží. Voda zmerzne, je led. Veter piha, mraz

bríje. Dni so kratki, noči dolge. Polje je prazno in s snegam pokrito. Zajc, sernjak, jelen i. t. d. majo gostéji dlako, de jih né zebe. Jazbec ino lesica spita v svojim berlogu. Pliske, prepelice, lastevice in čeršnjévke so po begnile v druge topléjši kraje. Množica živalc spi v zemlji; veliko jih pred zimo cerkne, še več se jih pa med sebo v' svoj živež pokončá. — Bog da, de zemlja zmerzne, kar ozimino pred živádjo obvarúje, de k večimu pridu stori, kakor v žitnjaku; Bog da, de snég zemljo zagerne, de prihodno leto več zernja porodi. Tako skerbi nebeški oče za svoje otroke.

§. 11.

(Edinobroj dvabroj ino višebroj.)

Berač prosi za dar. Berača prosita za daróva. Berači prosijo za daróve. Vrelc šumlja. Vrelca šumljata. Vrelci šumljajo. Ura smerti je prišla. Uri uka ste prišle. Ure življenja so pretékle. Sestra je marljiva. Sestri

ste vmerle. Sestre so premožne. Lice je rudečo. Lici ste blede. Lica so vpádene. Sveti Štefan, prosi Boga za nas! Sveti Peter in Pavl, prosita Boga za nas! Vsi svetniki, prosite Boga za nas!

§. 12.

Spol ino sklóni. (Vaja prašaja).

Kdo je prišel?

Oče, sin, stric, sosed; mati sestra, nevesta; déte, družinče ino dekle so prišli.

Kaj je veliko?

Perst, nož, konj; hiša, miza, streha; telo, serce, okno.

Koga nemaš?

Očeta, sina, strica, soseda; matere, sestre, neveste; déteteta, družinčeta in dekleta nemam.

Čiga je ta knjiga? (bukve.)

Očetova, sínova, stricova, sosédova; máterna, séstrina, nevéstina; détetova, družinčétova, deklétova.

Česa ni več?

Persta, noža, konja; hiše, mize, strehe; telesa, serca, okna.

Komu boš dal, kar maš?

Očetu, sinu, stricu, sosedu; materi, sestri, nevesti; detetu, družinčetu, deklētu.

Koga ljubiš?

Očeta, sina, strica, soseda; mater, sestro, nevesto; dčete, družinčino, dékle.

Kaj boš kupil?

Nož, konja; hišo, mizo; serce, tele.

Per kom si hodil?

Per očetu, per sinu, per stricu, per sosedu; per materi, per sestri, per nevesti; — detetu, — deklētu.

Kje je to?

Per perstu, per nožu, pri konju; — hiši, — mizi, — strehi; — telesu, — sercu, — oknu; v perstu, v konju; v hiši, v mizi; v telesu, v ser-

eu; na per stu, na nožu, na konju;
na hiši, na mizi, na strehi; na tele-
su, na sercu, na oknu; po konju;
po hiši, po mizi, po strehi; po tele-
su; po oknu.

S čim si zadovoljen?

**Z nožam, s'konjam; s hišo, s
streho.**

S kom greš?

**Z očetam, s sinam, s stricam, s
sosedam; z materjo, s sestro, z ne-
vesto; z détetam, z družinčetam.**

Kje si to vidil?

**Za hišo, med hišo, pod hišo, nad
hišo, pred hišo; za mizo, med ok-
nom, pod mizo, nad mizo, pred
oknam.**

Kam greš?

**V cerkov, v učivnico, v mesto,
v hram, v kerčmo.**

§. 13.

**Kaj je okroglo? Jajce, jabelko,
zemlja. Kaj pa še? Kaj je terdo?**

Kamen, srebro, kóst, kosčjak.
 Kaj je še terdo? Kaj se iz lesa da
 narediti? Kaj iz železa? Česa se
 otrok boji? Šibe. Čiga si ti? One-
 gov —. Česa nemaš? Denarjov.
 Kaj séje kmet? Seme. Katero?
 Koga ljubi otrok? Starše. Koga
 ljubimo mi vsi? —. Zakaj? Komu
 zaupaš? —. S čim pišeš? —. S
 kom govoriš? —. Kaj delaš? —
 Koga iskaš? —. Kaj išeš? —. Kam
 poneseš to? —. S čim se brijejo?
 —. S čim strižejo? —. Kaj na-
 birajo bčele? —.

§. 14.

Koliko je Bogov? 1. Koliko majo
 živali oči? 2. Koliko je Božjih oseb?
 3. Koliko tednov ma mesene? 4.
 Koliko perstov je na vsaki roki? 5.
 Koliko je v tednu delavnih dni? 6.
 Koliko dni ma teden? 7. Koliko je
 zveličanskih resnic? 8. Koliko ptu-
 jih gréhov je? 9. Koliko je Božjih
 zapoved? 10.

§. 15.

Eden	1,	Enojka	1,	I,
dva	2,	dvojka	2,	II,
tri	3,	trojka	3,	III,
štiri	4,	šterka	4,	IIII ali IV.
pet	5,	petka	5,	V,
šest	6,	šestka	6,	VI,
sedem	7,	sedmerka	7,	VII,
osem	8,	osmerka	8,	VIII,
devet	9,	devetka	9,	IX,
so števila.	ničla	0		X 10,
	so številke		L 50, C 100,	
	Arabske.		D 500,	
			M 1000	
			so številke	
			Rimske.	

§. 16.

Od časa.

Kaj dela kmet zdaj poletu?

On vozi, ženje, séče, spravlja snopje v skedenj i. t. d.

Kaj pa je v spomladi delal?

On je gnojil, je oral, sjal, lačil i. t. d.

Kaj bo pa kmet po zimi delal?

On bo klasje mlatil, žito prodal, v mlin vozil, gnoj na polje posanincu vozil, treske delal, per peči sedel i. t. d.

Delaj, kakor bi imel vsolej živeti, moli, kakor bi imel jutre vmreti. —

Vlastna hvala smerdi. —

Ako bi ljudi ne merli, krav ne derli, svét bi poderli. —

Kdor se je v mladosti dobro učil, odrašen vedno priden bil, se bo na stare dni lahko živil. Vigred se približuje. Sonce više stopa. Snég kopni. Travniki se zelenijo. Cvetlice nas raz veselijo.

— §. 17.

(Vaja nadpičnika.) (;)

Jest sim še otrok; vonder že vém kar je prav. — Per uku tiho biti je prav; nemiren biti ni prav. — S hudobnimi ne pečaj se; oni te znajo zapeljati. — V učivnici se otroci ve-

liko lepih reči naučé; zatorej pridni učenci radi v šolo hódijo. — Za uk je mladosti čas nar lepši; glej učene, de zastonj ne mine! Ljubi učenci, učitelji vam velike dobrote skažejo; omikajo vašo pamet in vaš úm z velikim trudan; ne jezite jih, temoč ljubite jih v djanju; ne pozabite jih nigdar!

§. 18.

(Vaja pike, prašaja in klicaja.) (. ? !)

Dragotin piše. Alj piše Dragotin? Dragotin saj še piši! Nežka poje. Alj poje Nežka? Alj Nežka poje? Nežka, saj še le poj! Otrok spi. Alj spi otrok? De bi še le otrok spal! Otroci bodite svojim staršem ino predpostavljenim pokorni! — Dons si bogat; jutre pa nemaš nič! — Varuj se gréha! Berite radi knjige lepih navkov! Učenci ino učenke, bodite mirni, tihi ino pazljivi v učivnici! pohlevni ino krotki na ulicah! ponižni, kador koga sréčate, prijázni, kador ga pozdravite! pokorni in marljivi doma per svojih starših!

§. 19.

Sleherni den ma svoje ime, namreč: ponedelk, vtorek, sředa, četertek, petek, sobota, nedela. — V letu je dvanajst mesencov, namreč:

Slovenski: Književni ilirski:

1. Prosenc	ali Prosenc,	Séčanj,
2. Svéčan	„ Svéčnik,	Veljača,
3. Sušec	„ Sušec,	Ožujak,
4. Malitraven	„ Travnik,	Travanj,
5. Velkitraven	„ Cvétnik,	Svibanj,
6. Rožencvet	„ Séčnik,	Libanj,
7. Maliserpan	„ Serpnik,	Serpanj,
8. Velkiserpan	„ Mlatnik,	Kolovoz,
9. Kimovec	„ Sadnik,	Rujan,
10. Kozapersk	„ Moštnik,	Listopad,
11. Listopad	„ Listnik,	Studeni,
12. Gruden	„ Grudnik.	Prosinač.

§. 20.

Mi stanujemo v hišah. Kako so zidane?

Pod hišo v zemlji je temelni zid, ki mora biti terden ko skala. Na osnovi ozidja stojé štiri iz kamena zložene sténe, na katerih podstrešnik

in na temu streha leži. Pod hišo je klet (hram.) Med zidovjem so jisper, čumnate, stanice (sobe), shranjve ino várnice (kúhinje). Pod streho je tlak. Nad jispami je strop, spodi so tla. Varnica ino nektere shranjve so na obók zidane. Med stanicami so pregráje. Po shodih prideš v verhnje sobe ino pod streho. Skoz okna pada svetloba v' hiše. Skoz vrata greš v vežo; skoz duri prideš v jisper ino v shranjve.

§. 21.

Male povésti.

1. Bila je deklica, kateri je bilo imé Marjetica. Še détevena, vonder ji molitva že gladko teče, tudi pesmice je po verstih znala, kar je vsakiga to slišaje nar bolj razveselilo. Učilšče je cenila čez vse. Mati ji kupijo táblico, perésnico, risálce, in jo zapeljajo ob uri v učivnico.

Prav pridna je bila per uku, vedno je na to pázila, kar so gospod učitelj rekli ino učili. Ona nije šla

nigdar prepozdi od doma, pa tudi okoli ni postajala, temoč vselej o pravim času v šolo prišla. Doma je pospetovala, kar se je v učivnici naučila. Marsikrat je na tablico risala. Povésti od našiga ljubiga Zveličarja, od pohlevnih ino pokornih otrok, so ji nar bolj dopadle. Kar je kaj takiga slišala alj se naučila, je vse staršem doma spet pravila. Veliko lepih molitvic, pesmic ino drugih krasnih reči se je naučila.

Kér je ona tako pridna, pazljiva ino vdana bila, so jo starši ino učeniki zaljubo imeli.

O, de bi vsi učenci taki bili, ko Marjetica!

Dobri brat.

2. Peter je stal pred vertnimi durmi soseda. Sosed petra v vert pokliče. Sosed je ravno sadje tergal; on podá Petru tri rudeče jabelka. Děčik jabelko že k' ustom nese, kar mu hitro nekaj v' misel pride, verže

vse tri v klobuček in hajde jo napne proti dómu. Peter je imel domá še dva brata ino sestrico, vsi triji bolni. On mater vpraša, alj sméjo bolniki jabelka jesti?

Mati mu odgovoró: Jabelka so za bolnike zdrave.

Peter gre tihoma k svojim bolnim bratom ino sestri ter da slehernimu eno jabelko. Razveselili so se in se mu zahvalili, de je on po takim lepim djanju svoje braterno sočutje na znanje dal. Rekli so: de bojo tudi oni, kakor ozdravé, njemu radi postregli.

Dobro se je Petru zdelo, de so jabelka bolnikom jako dišale.

Bogomir. (Mali fant.)

3. Ljuba mamka, kje pa je tisti ljubeznivi Bog, ki ga vi tolikokrat na pomoč kličete? kateri, kakor vi pravite, vigred vse, kar po zemlji rase, spet ozeleni ino oživí; travnike

s tako lepimi cveticami ino rožicami osuje, de bi jih koj gledal?

Mati mu odgovorijo: Bog je v nebesih, pa tudi per nas na zemlji; on je povsod.

Bóg je nar mogočnejši, nar modrejši ino nar dobrotljivejši; on nas ljubi, kér smo vsi njegovi otroci. — Alj sim jest tudi njegov otrok?

Vpraša Bogomir. Se vé de, mu odréčejo mati; on te prav rad ima; tebi tudi ón da živež; on te varuje kadar spiš in te sprimljuje, koder hodiš.

Jes hočem prav priden biti ino Boga iz celiga serca ljubiti, pravi Bogomir.

Ljubimo vsi Bogá iz cele svoje duše in iz vsih moči, kakor Božja zapoved nas uči!

Pobožni oče.

4. Eniga dne gre oče na polje delat. Njegov sinček, okoli sedem lét star, je šel z njim. — Bilo je nar krasni-

ši spomladno jutro. Sinček od veselja semtertje poskakljuje. Sončice rumeno je iz za gor persjalo; tičice so lepo prepévale. Oče odkrivši se proti nebesam poglede in tiho moli. Otrok to pazivši, vpraša očeta, zakaj de ste odkriti, in kaj de ste na tihom govorili?

— Ljubi moj sin, jes mislim zdaj v Boga, jes premišljujem v duhu njegovo vsigamogočnost ino dobrotljivost! Poglej, ljubi moj sin! Bog je sonce in kar ti vidiš vstvaril. Vse, kar je na zemlji, je od Boga, vse, kar ti maš, dobiš le od Boga.

Sinu so od veselja solze pertekle, ker je od Boga, od kateriga vse dobro pride, spet nekaj več zvedel.

T a t.

5. Imenitna gospodična je vsaki den lepo zvečerno molitvo zbrala, prej de se je vlegla. V tem zbolí njena draga prijateljica; gospodično pokličejo od branja. Molitevne bukve je

pustila operte na mizi pred posteljo. Za noči je mogla gospodična per bolnici ostati. — Tatu je ta prilika dopadla, de se mu je naključila. V temni noči zleze tat po lestvi skoz okno v spavnico. Na mizo raven operte knjižice postavi on svojo svetilnico. Tam se ozré po Božji čudni previdnosti nar prej na molitevno knjižico. —

On bere: Ljubi Bog, daj, de jes donešni den brez gréha sklenem! Nočni mir bo tedaj sladek! Ljubi Bog, de bi jes skoz celo svoje življenje tvoj pobožni otrok bil! Le za bogaboječje je sladka smert perpravljena! To zbravši je on kakor prestrašen precej v bég podal se. Beséde molitevne knjižice so mu k sercu šle. Od te dobe ni več kradil, in je ostal do smerti pravedni človek.

Bčele.

6. Ivan pride v sosedov vert in zagleda rožen germ, rekoč: zdaj hočem se navohati. On svoj nosej

žkelno v napol razcveteno rožico vteknivši, občuti na enkrat strašno bolečino. Bečelica je bila v roži skrita, ki ga je v nos piknila, ker je jo skori sterl. Ivan nagle jeze, zgrabi, polne pesti kep in jih grozno na bčelinjak (ulnjak) meče. Bčele razkačene pade jih cël roj serdit na njega, de so ga dro več ko stokrat piknile. On je na smert zbolel in je mogel neizrečene bolečine preterpeti. — Otroci, varujte se nagle jeze; ona je smertni strup, v katerim se človek lahko ozverini!

Kuzek.

7. Gospodična Dragotinka se je per potoku sprehajala. Tukej najde nekatere hudobne fantine, ki so hotli kuzka vtopiti. Njej se je ta vboga stvar smilila, jo kupi od fantinov in jo s' sebo v grad vzeme. Kuzek je se je hitro navadil in jo povsod sprimljaj. Eniga dne zvečéra pride gospodična v svojo stanico spat. Takrat je kuzek zmirej bolj močno pod po-

stelj lajal; poglej kaj je bilo — strašen človek, tolovaj, se je pod posteliše skril. Ona vpije na pomajte. Vsi ljudi v gradu so vkup perleteli. Služebniki zgrabijo tatuha in ga oblasti izročijo. Per sprašovanju je obstal, de je mislil gospodično vmoriti ino kar bi mu bilo vmogoče obropati. Dragotinka zahvali Boga za srečno réšenje smerti, rekoč: Kdo bi to mislil, de bi ta vboga žival, katero sim jaz smerti réšila, tudi mene réšiti zamogla!

Basen od modre miši.

8. Miš pride iz svoje luknje in zagleda nastavico. Oho, je rekla, tu le je na nas nastavljeno! Prav modri ljudje! Postavijo težko opéko in jo podprejo stremi količkami, na en podporec na teknejo kosec slanine. To imenujejo mišjo past. De peč vonder, ko bi mi miške modreji ne bile! Mi dro vémo, kader bi se prederznile za slanino pocukati, hlop! bi padla nastava in serboritnico vbila. Ne, nigdar ne, vi prenapeti lju-

dje, jaz poznam vaše zvijače! Mené gotovo ne bote vjeli!

Povohati pa vonder dro smém, pravi miška. Od samiga vohenja se past ne bo poderla. Jaz slanino preveč rada voham. To moram skušiti. Smuk, zderkne pod past, komej povoha, že tudi pocuka slanino, hlop! — past je padla, — modra miška se je vjela, past je jo vbila!

§. 22.

1. Človek.

A. Človeško telo.

Človek ima na čudno vižo vstvarjeno telo; on je krona stvarjenja. Truplo je iz kosti, mesa in kervi. Po verhi života je koža ino polt. Glava, truplo ino udje vkupej se pravi telo.

V glavi, za jasnim čelam, imamo možgane, v možganih úm, pámet in spomin. — Oči pod čelam so nam okna, de skoz gledamo. Oberve,

trepavnica ino véjice (semci) oči pokrivajo, de jih škode varujejo. Ušesa so dvojne stranske vrata, lepo skrožene ko rog, de glas po njih do bobna pride, in slišimo. Usta so poglavitna vrata, kader vratar, to je jezik, kaj okusiti alj se oglasiti hoče, se morajo opreti. Nos v srédi obličja je čuvaj, ki voha ali smerdi bolj diši.

Na trupli vidimo herbet, persi, rame, lákotnice, opásje, bedra i. t. d. V truplu se najdejo kosti, ki so slemena v celim telesu, ki ga v pravi podobi obderžé, de se ne iz drúzgne; želodec, ki je varnica v človeškim trúplu, zobí živež zmelejo, jezik ga pa s slinami vmési, in po gólti želodcu da, de ga zvarí (skuha); serce, ki je jedro v' našim telesu s' prostor-nicama, v katere se kri po žilah zlija ino se spet nazaj po drugih žilah v celo telo raztéka; pluča so méh v persih, ki zdravo sapo na se vléčejo, in škodljivo izgánjajo; one so go-bi z' napolnjeno kervjo po dobne;

čréve so téčnice, po katerih zavžita hrana telesu v prid, ali pa nehasljiva odpade.

Udi telesa so roke ino noge z' loktami, koléncami ino perstmi izbrez številnih žil, kit ino kosti stikane.

Vse to je z neizrečeno modrostjo ino umétnostjo vravnáno.

Pameten človek skerbí, de je njegovo telo vedno snážno ino zdrávo.

Vsaki človek, ako je zdrav, ima pet počutkov, namreč: gledáj, slišáj, dišaj, slaj ino občutek, katerimu se še tipáj peršteje.

Oči, ušesa, nos, jezik ino cél život so udi čutkov. —

Z' očmi vidimo reči, ki so okoli nas, njih podobo, velikost ino bojo (farbo); mi vidimo sonce, luno ino s zvedami obsjano nebo. Kdor s svojimi očmi ne vidi, je slép. Slepec je velik rivež na svéti.

a) Jezus ozdravi slepca.

Pergodilo se je, de je naš ljubi Zveličar vidil moža na poti stojé pro-sečiga, kateri je bil slép. On vkaže, de naj slepi mož k njemu pride. On vmési cestni prah s slinami, pomaže slepcu oči in mu velí, de se v potoki ali viru, ki ni bil daleč, vmije. Kakor je zad prišel, je že vidil. Slepi mož se je za to veliko dobroto Zveličarju prav pohlevno zahvalil.

Z' ušesmi slišimo lepe náuke staršev ino učenikov; lepo petje ptičec, pišvetra, grom ino druge reči.

Kdor ne sliši je gluh.

Gluhec je druga riva na svéti!

b) Zveličar ozdravi gluhe a.

Naš Zveličar je bil prav vsmilen ino dober mož. On je hodil po svoji domači deželi, kogar je bolniga najdel, ga je ozdravil. Enkrat mu perpeljajo možá, ki je bil gluh in tudi ni mogel govoriti. Jezus stopi z

njim od ljudstva na stran, položi mu perste v' ušesa, oslini njegov jezik, se ga dotekne s' perstami ino moli k' svojimu očetu. Jaderno je mož slišal in pregovoril. Celo ljudstvo to slišaje, se je začudilo.

Z' nosam vohamo rože, cvetice, violice, klinčke ino druge dišeče reči.

Z jezikam okusimo sterdeno, gruškovo, sladkorjevo, grozdjevo, črešnjevo sladkóto; oetovo kislóto; zdravilno britkóto ino tako tudi več reči.

Kdor govoriti ne more, je mutast.

S celim telesom občutimo mehkoóto oblačil, gorkóto, znoj, mraz, ino kar se našiga telesa dotekne.

Cloveška postava je ravno na viš. Celi zunajni obraz telesa se podoba imenuje; zato pravimo: človeška podoba.

Kader je človek ne navadno velik, mu pravijo: velikon; če je pa pre majhen, mu rečejo: patuljak (čiček).

B. Človeški duh.

V človeku živi pametna, nevmerjoča duša, katera se tudi duh imenuje. Tiste, kar v človeku misli, občuti ino hoče, je njegova duša. Mi jo spoznava po tem, kar ona v nas čini.

Duša zamore, kadar človek kaj občuti, nekaj misliti, ona pa tudi premore misliti, brez de bi kaj občutila. — Duša tudi občuti, kar ji je prijetno ali ne prijetno.

Tako je, postavim, učenikova hvala učencu dopadliva; graja ga žaluje.

Duša je svobodna v mislih ino vdjanju. Ali pamet jo vižuje, kar ma storiti.

Dokler je še duša s telesam sklenjena, živi človek; kakor se je pa duša od telesa ločila, je človek mrtev. Brezdušno telo, ki se merlič imenuje, v' zemljo pokoplejo. V jami strohni v poprejšni prah, iz kate-riga je bilo vzeto. Duša ali duh pak živi na večne čase, in se poda k

Bogu, kateri je vstvaril jo, če si je na svéti nebesa zaslužila.

2. Prebivališče.

Ves.

De ljudi lahkeje eden drugimu per-stopijo ino pomagajo, v družtvah ži-vijo. Zatorej je postavil eden hišo raven drugiga. Na to vižo so hiše v vesí, vesi v terge ino mesta narasle. Ves, terg ali mesto, kjer prebiva-mo, ima svoje odločno imé, de se od drugih vesi, tergov ino mest lah-ko razloči; zato ma vsaka ves, vsa-ki terg ino vsako mesto drugo imé.

Vesí je veliko več kakor tergov ino mést. Ves nema toliko hiš ino tako lepih kakor mesto, tudi manj prebi-vavcov ma ves kakor mesto. Veči-del vesnih prebivavcov so kmeti, ki se s poljskim delom ino s živinsko rejo pečájo.

Kmet perpéle žita, sláme, sena, mléka, másla, sira, zelja in drugih reči grajanam na prodaj; on si pa v

mesti spet na kupi: káve, sladkórja, začimbe, solí, usnja, sukna ino več ostale robe. V vesih ni so le kmetje, temoč tudi šivarji, črevljarji, kovači, tesarji, zidarji, kolárji i. t. d. Ti so rokodelci.

Po vesih tudi ni so le gole hiše za prebivanje, temoč tudi skedni, hlévi, učivnica, shranjve za brizgle i. t. d.

3. Mesto.

V mesti hiše bolj gosto vkup stojé, kakor po vesih. Ulice po mestu so široke in tlak je s kamenjem podjan. Po noči so mesta, kadar je temno, z velikimi svetilnicami razsvetlene, de se po ulicah lahko hodi ino vozi.

Po mestih je mnogotero pohišje: stanovavnice, učivnice, svátnice, kerčme, kavernice, gledališča, cerkve, svetovavnica, fabrike (zavodnice), poslopi, vojačnice (kaserne), bolnišnice, vbožnice, duhovšnice, samostaji i. t. d. V mestih prebivajo vrádniki, kupci, zdrávniki, zdravi-

larji, kerčmárji, umétniki ino veliko rokodélcov.

4. Polje.

Okoli mesta ino vesi polje leži. Ceste, poti, stezde, rovi, reke, potoke, germovje, meje i. t. d. delijo polje v' veči ino manjši njive.

Na polji zrasede pšenica, rež, ječmen, oves, grah, leča, korun (zemlice), predlo (lan), konople, detela, repa, koren, proso, ber, hajda (bukovca), sirka, grahorica, korúza i. t. d. Raven njiv so cvetlični travniki ino košate pašé.

Na senožetih ino pašah rasede trava za živino. Posušena trava se zove, senó; drugobart poséčena ino posušena trava se imenuje, otava.

Na paši pase pastir vole, krave, konje, svinje, ovce, koze i. t. d.

§. 23. (8. §.)

Od žival.

4. Ribe so v vodi; znajo plavati, imajo plavute, ribje ušesa, luskiné,

méh, kosti, merzlo rudečo kri i. t. d. Ribe se odihujejo skoz ušesa; one jejo čerwe, muhe, kruh, glodajo po mertvih živalih i. t. d. Ribiči jih lovijo z vodicami ino mrežami. Učenci našiga Zveličarja: Peter, Andrej, Janez, Jakob so bili ribiči.

c) Ribji vlak.

Ljubi naš Zveličar pride enkrat na veliko jezero v judovski deželi. Tamkej vidi on dva čolna na jezeru. Ribiči so vun stopili in svoje mreže prali. On stopi v čoln, v katerim je Peter bil in ga prosi, de bi malo od suhiga vozil. Jezus se vsede in iz čolna ljudstvu prerokuje. Ko je že dogovoril, reče k Petru: Vozite naprej in verzite vaše mreže v vodo, de bote rib najeli. Peter mu odgovi: Mojster, mi smo že celo noč lovili ino nismo nič dobili; ali na tvojo besedo hočem spet mrežo v vodo vreči. In ko so to storili, so vjeli veliko, veliko rib, toliko de se je mreža tergala. Oni so svojim druž-

nikom v unim čolni z rokami mahnili, de naj pridejo pomagat. Oni pridejo in na polnijo oba čolna z' ribami tako, de sta se pogrezovala. Vozijo hitro na suho, zapustijo vse in so šli za Mojstram. Oni so bili po tem njegovi učenci.

5. Laznina. Te živali so med glavo ino persi, med persmi ino zadnjim delom tenke ali vkup zderznjene, de se na te tri kraje razločno poznajo. Na persih imajo šest nog; veči del jih ima 4, nektele le dve habi, spet druge jih nemajo. One se odbujejo skoz luknice, ki jih majo na strani telesa; njih kri je rumenkljato béla ino merzla. Tudi jajca nesó.

6. Červi nemajo nog in so tudi v obziru občutkov clo nepopolne živali; njih kri je béla ino merzla.

§. 24.

Od čerk.

Slovenski jezik ima 25 čerk, namreč: a, b, c, č, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, š, t, u, v, z, ž.

Čerke ali pismenke razdelimo v glasnice ino tihnice.

1. Glasnice.

Glasnica je taka čerka, katera se lahko brez pomoči druge čerke razločno izreče.

V Slovenskim jih imamo 5, namreč: a, e, i, o, u.

2. Tihnice.

Tihnica je taka čerka, katera nema za se razločniga glasú, ampak ga dobi s pomočjo kake glasnice, postavim:

ve, ha, es, de, ka.

Tihnic je v Slovenskim jeziku 20, namreč: b, c, č, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, r, s, š, t, v, z, ž.

Po izreki razdelimo tihnice:

a) v mehke, kakor: b, d, v, j, g, z, ž; postavim: brana, dob, veža, jug, gož, zid, žeja;

- b) v terde, p: p, t, f, k, s, š, c, č; postavim: peta, tat, figa, komar, sin, šena, cena, čert;
- c) v raztoplene, namreč: lmr, p: luč, mir, noč, ris.

Raztoplene tihnice nema-jo v Slovenskim nobene posebnosti.

Po stavi se razdelijo tihnice:

- a) v samostavne: b, c, č, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, r, s, š, t, v, z, ž.
- b) v neločljivo sestavljene: nj, lj, ml, mn, mr, bl, br, pl, pr, dl, dn, dr, tl, tr, hl, hr, kl, kn, kr, gl, gu, gr, fl, fr, sl, sn, sm, sr, st, str, zl, zn, zb, zd, zr, žl, žn, žr, šl, šn, šr, čl, čm, čr, p: gnezdo, grable, veslo, re-bro, pra-nje, gu-mno, okno, to-plo, mer-zlo, se-stra i. t. d.

Vsako čerko zrekuje po njenim glasu, de se tako od ostalih razloči, posebno: b od p; d od t; z od s; ž od š;

zakaj, velik razločik je med: brati ino prati; med: briti ino priti; med: biti ino piti; med: dati ino tati; med: koza ino kosa; žena in šena; že in še; zora in sóra.

§. 25.

Od zlogov.

Iz glasnic ino tihnic postanejo zlogi. Zlog je glas, bez de bi kaj pomenil, postavim: ru, mo, a, ti, stra, gro, mle, i, kra i. t. d.

§. 26.

Od besed.

Beséda je glas eniga ali več zlogov, kateri že kaj pomenijo, p: kos, mož, pere, veselje, pomorija, potolaženje.

Kolikor glasnic je v besedi toliko je zlogov; ali pa kolikorkrat per besedi usta opreš, p: meč, sestra, zmešnjava.

Zlogi se razdelijo:

1. v korenine, ki besedi pomen dajo, postavim: pis, nov, jar, duh, (dih) i, bi, len, dob, zob, iskr, govor, šotor i. t. d.

2. v prednice, ki jih prědi postavljamo, te le so: iz, do, dol, med, na, nad, ne, ob, od, o, per, po, pod, pre, pred, raz, spod, za, postavim: iz-delati, dodelati, dol-vesti, medrečje, na-kviško, nad-ramnice, ne-vsmilen, ob-ložen, od-gristi, o-slepiti, per-delati, po-ravnati, pod-zemlice, pre-poved, pred-mestje, raz-rušiti, spod-lesti, za-stava;

3. v končnice, ki jih zadi dostavljamo.

Končnice, ki z glasnico začnejo se, so te le: ej, ija, av, ov, ev, ava, iva, ovje, evje, ivje, oba, an, on, un, en, enj, ina,inja, el, ila, al, alo, ilo, ar, or, ur, er, ir, ura, ira, ad, at, ot, ota, uta, ito, ez, azen, ezen, ež, ast, ost, ust, išče, ec, ica, ač, ača, uga, uh, uha, ek i. t. d.

ej: perpog-l-ej, občut-l-ej, pomo-
glej, grižlej, serklej, dreglej;

ija: skopa-r-ija, miza-r-ija, hudo-
bija, odmertija, zidarija;

av: žer-j-av, močerav, rokav;

ov: ponov, ostrov;

ev: bri-t-ev, cerkev, obutev;

ava: dob-r-ava, svečava, deržava,
širjava, goščava;

ovje: zi-d-ovje, skalovje, germov-
je, satovje, dernovje;

oba: svet-l-oba, lenoba, hudoba,
gnjiloba, gerdoba;

an: moder-j-an, mestničan, grajan,
Celovčan;

on: hlap-č-on, Jakon, stergon;

en: ser-š-en, traven, ječmen, že-
nen, osten, steržen, stremen;

ina: pe-st-ina, pašina, južina, slo-
venščina, kislina, grahovina;

el: o-s-el, orel, kozel, pekel;

- al: der-h-al, žival, piščal;
- alo: ogri-nj-alo, čertalo, pokriva-
lo, zerkalo, budalo;
- ilo: poro-č-ilo, opravilo, kropilo,
černilo, motovilo, plačilo;
- ar: pi-s-ar, mizar, goslar, šivar,
pravdar, usnjar, klobučar;
- or: to-v-or, topor, mramor, lapor;
- ur: di-h-ur, mehur, peškur;
- er: bi-s-er, dever, sever;
- ir: dro-b-ir, dupir, hudir, osir;
- ot: hro-p-ot, ropot, život, krohot;
- ota: slad-k-ota, sramota, lepota,
čistota, slepota;
- uta: pla-v-uta, peruta, košuta;
- ez: pen-ez, videz, slovez, vitez;
- azen: per-k-azen, golazen, perja-
zen;
- ež: ži-v-ež, delež, čudež, kradež;
- ast: po-š-ast, božjast, lomast;

ost: hudob-n-ost, pravičnost;

išče: ko-p-išče, pokopališče, pro-
sišče, sternišče, stražišče;

ec: sle-p-ec, pevec, rivec, nemec;

ica: os-l-ica, divica, deklica, sed-
mica, preslica;

ač: posto-p-ač, brahač, podajač;

ača: ger-j-ača, robača, igrača, pi-
jača,

uh: ogle-d-uh, potepuh, lenuh;

ek: zaslu-ž-ek, torek, kužek, de-
ček.

Končnice, katere se s tihnicami za-
čnejo, so sledeče: vo, ba, mo, me,
nja, na, no, la, lo, ra, ro, da, stvo,
ska, ce, če, ha, njak, nik, ka i. t.
d., postavim:

ba: sod-ba, tolaž-ba, druž-ba,
tož-ba, služ-ba, hram-ba;

me: ple-me, sleme, teme, ime;

nja: noš-nja, skuš-nja, prošnja;

- na: pokraj-na, uj-na, striana, pena;
- no: gum-no, steg-no, suk-no,
okno;
- la: birg-la, skod-la, meg-la,
met-la;
- lo: ši-lo, ves-lo, ges-lo, čes-lo,
mas-lo, sed-lo, teslo, čreslo,
milo, delo;
- ra: mezd-ra, bed-ra, ik-ra, sest-ra;
- da: braz-da, ujj-da, prav-da;
- stvo: cesar-stvo, človeštvo, duhov-
stvo, mizarstvo, mesarstvo;
- ska: gospo-ska, voj-ska, soseska;
- ce: oken-ce, dreves-ce, jaj-ce;
- ha: tro-ha, mer-ha, streha;
- njak: skled-njak, sol-njak, ovse-
njak;
- nik: sod-nik, odreše-nik, dolž-nik;
- ka: žveplen-ka, vgan-ka, učenka,
rejenka, pevka, lažnivka, hinav-

ka, brezovka, žerjavka, siratka i. t. d. Besede se razdelijo:

- a) v edine, katere le eniga ali več zlogov z enim samim pomenam imajo, postavim: kruh, miza, domačija, nevarnost;
- b) v sostavljene, kadar imajo dve ali više besed vsebi, p: pravopis, trinog, radoveden, samorog;
- c) v korenine, iz katerih druge zrasedejo, p: pis, roka, let, duh, suh i. t. d.
- d) v rastlike, katere iz korenin zrasedejo, p: roka, — rokavica, rokav, ročnik, porok; duh, — duša, duhovnik, duhovnica, zadušiti; deset — desetina, desetica, desetnik, desetinka; pis pisati, pisar, pisarica, pisarnica, pisarstvo, zapisati, vpisati, prepisati, dopisati, odpisati, popisati, opisati, spisati, izpisati, napisati, razpisati, predpisati, podpisati, nadpisati, perpisati i. t. d.

§. 27.
Ločjenje besed ino zlogov.

1. Če ena tihnica med glasnicama stoji, jemli jo k' drugi glasnici, p; mu-ha, li-pa, sla-ma.
2. Če dve ali več ločljivih tihnic med glasnicama stoji, jemli poslednjo k' sledečimu zlogu, p: der-va, her-bet, tar-ča, ger-lo, herb-tiše, žlaht-nejši.
3. Neločljive tihnice zlagaj k nasledni glasnici, p: ka-nja, se-stra, ja-strob, suk-nja, ze-lje, gosli, ja-gne, mi-sli, do-bro.
4. Dve glasnici ne smeš vkup staviti, p: ne-uren, na-učiti.
5. Kakor se besede zložjo, tako se razločjo, p: terdo-vrat, serborit, veliko-dušnost, roko-dele.
6. Vsaka prednica stori za se zlog ino njene čerke se ne dajo ločiti, p: od-ločiti, do-mlatiti, raz-liti, iz-čediti, per-praviti, na-gle-dati se i. t. d.

7. **Z** glasnicami začete končnice vzemejo prědi stoječe, ločljive ali neločljive tilnice k' sebi, p: čer - n - ilo, po - l - eno, ko - nj - ina, koder - e - ija, no - sn - ica, ko - stnica i. t. d.
8. **S** tilnicami začete končnice ne- vzemejo prědi stoječe tilnice k' sebi, p: stvar - nik, dobrot - nik, duhov - stvo, zver - jak, koruz - njak, žerjav - ka i. t. d.

§. 28.

Od ločnic v branju.

Beri, kakor govoriš.

1. Per vejici (,) obstoj, dokler de šteješ: 1.
2. Per nadpičniku (;) obstoj, dokler de šteješ: 1, 2.
3. Per dvopičniku (:) obstoj, dokler de šteješ: 1, 2, 3.
4. Per piki (.) obstoj, dokler de šteješ: 1, 2, 3, 4.
5. Per prašaji (?) obstoj, dokler

per piki, ali brati moraš kakor
de bi koga vprašal.

6. Per klicaju (!) obstoj, dokler
per piki, ali brati moraš pa s ta-
kim glasom, kakor govoriš, ka-
dar kaj žalostniga ali kaj veseliga
občutiš, ali se čez kar bodi za-
čudiš, druge svariš in tako na-
prej.

O m i l o v i.

Stran 35 nam. hmet-beri-kmet

„ 43 „ odeto- „ -odete

„ 72 „ odibujejo - beri - odi-
hujejo.

